

Bayer Zsolt: Verselemzés a 80 éves Csoóri Sándornak

2010 február 10. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

(...),„Nyögve kínálom törött lantom,Törött szivem, de ? kacag.Robogva jár, kel, fut az ÉletÉnekes, véres és boros,Szent korcsma-ablakunk alatt.”

Az a törött lant – hát az is örök. Örökké miénk, örökké törött. Ez a törött lant éppen olyan, mint az utoljára megszólaló walesi bárd koboza.

*„(...)De vakmer?n s hivatlanúl
El?áll harmadik;
Kobzán a dal magára vall,
Ez íge hallatik:*

*„Elhullt csatában a derék -
No halld meg Eduárd:
Neved ki diccsej ejtené,
Nem él oly velszi bárd.*

*Emléke sír a lanton még -
No halld meg Eduárd:
Átok fejedre minden dal,
Melyet zeng velszi bárd.”*

Hát persze.

Mindig jön valaki, aki megmondja. Aki jól odamondja. A közösség meg keblébe rejti a kemény szavakat, emlékezik rájuk, de az élet, az megy tovább, észrevétlen. S az istenadta nép kívülr?l fújja A walesi bárdokat, még érti is valahogyan, közben pedig kiakasztgatják a „Ferencjóska” színes képét a tisztaszobák meszelt falára. Bele vagyunk szeretve a nagy, keleti, bizánci despotizmusba, s bele vagyunk szeretve a nagy, mély, férfias nekibuzdulásokba és szabadságharcokba.

Úgy halunk a szabadságért, mintha csak kihúznánk a szöcske lábát, mint vásott kölyök a lángoló, nyári tarlón. Aztán szabadság nem lesz, csak szabadságélmény. És azt t?zzük a szívünk fölé, és megyünk belehalni az életbe, huszárosan, daliásan, kokárdásan, rendíthetetlenül. S méla délel?ttökön, elbetegedett délutánokon megtelnek a kocsmák, szerte Pannóniában, szerte Hunniában. A katolikus Pannóniában barokk fröccsök, a protestáns Hunniában puritán pálinkák. S mind-mind ?s Kajánnal iszik, csak nem tud róla. Barokkos fröccsökkel, puritán pálinkákkal felvértezve érkezünk el a jelenbe, s rokokó cifraságot varázsoltunk saját halálunkból. És – mondom megint – mindvégig meg voltunk sért?dve. Közben meg:

*Robogva jár, kel, fut az Élet
Énekes, véres és boros,
Szent korcsma-ablakunk alatt.*

Csak tudni lehetne, hová? Hová jár, kel, fut ?kegyelme? Hová és minek? S ami ott jár, kel, fut, az vajon az élet-e? Élet-e? Vagy csak Kosztolányi Sárszege... S mindjárt hazaérkezik Pacsirta, és muszáj lesz bevallanunk, hogy mi nem szeretjük ?t...

Nem szeretjük Pacsirtát, nem szeretjük az életet, csak szolgáljuk. S egyszer csak, hopp! Elkészítjük az ebédet, megetetjük az állatokat, felvágjuk cérnával a friss, de már kih?lt puliszkát, aztán hátraballagunk a cs?rbe, és remek szakszer?séggel felkötjük magunkat a gerendára. Aztán sír az asszony, rínak a siratóasszonyok is mind, s mondogatják, hogy nem értik... Pedig már réges-régen nem értenek semmi mást ebb?l a világból, csak ezt.

Olyan nagy egyformaság lett az életb?l, hogyha nem lenne ?s Kaján, már megbolondultunk volna. Igen ám, de mivel van ?s Kaján, s csak minekünk van, hát azzal a boldog és furcsa és páratlan gondolattal tudunk

megbolondulni, hogy ? van. Így jobb.

Gágognak a nyarak, ciripelnek az ?szök. Süketek a tavaszok, némák a telek. S csak néznek befelé a kicsike ablakokon, az egyformaságokba. Hiszen annyi mindent csinálunk örökkévalóságnak t?n? egyformaságban egy életen át. Kezet mosunk. Mindig ugyanúgy. Fogat mosunk. Megkötjük a cip?nket. Elhelyezkedünk ágyunkban kényelmesen. Szeretkezünk. Eszünk. Iszunk. Felejtünk. Bambulunk. Próbálunk semmit sem gondolni, s egyszer csak sikerül. Rágyújtunk. Már füstjeink is egyformán gomolyognak felfelé, napra nap. Aztán egyformán meghalunk, felkötjük magunkat, szintúgy csak egyformán. Ennyi egyformaság egy hörcsögnek is sok volna – így aztán néha muszáj csodákat varázsolnunk. Szép, míves, keleti csodákat...

Ilyesféle varázslat volna minden nekibuzdulásunk. Minden harcunk. Csupa törött lant...

Nagy szavaink.

Mélázásaink.

Könyörtelenségünk s úri kedvünk. A nagy pájslik, wiener snitzlik, nagy savanyú uborkáink, kunkori kolbászkák, sok vastag, édes sütemény. Disznóvisítás.

*„Láttam a boldogságot én,
lány volt, sz?ke és másfél mázsa.
Az udvar szigorú gyöpén
Imbolygott göndör mosolygása.
Led?lt a puha, langy tócsába,
Hunyorgott, röffent még felém –
Ma is látom, mily tétovázva
Babrált pihéi közt a fény.*

És ez így, kiragadva az id?b?l, kivágva a keretb?l, s a szemöldökfa fölé szegezve útmutatóul, ez most akkor tragédia vagy csoda? Aki ezt majd teljes egyértelm?séggel meg meri válaszolni, az lesz a legutolsó, aki eloltja a villanyt. Addig meg marad nekünk ?s Kaján. És az élet. Szent korcsma-ablakunk alatt...

*„Uram, kejj mással viadalra,
Nekem az öröm nem öröm,
Fejfájás a mámor s a hírnév.
Cudar álmokban elkopott
A büszke oroszlán-köröm.”*

Milyen is az, amikor az öröm nem öröm?

Az nehéz.

Olyankor minden öröm alján lapul valami bánat. S valami tudás vagy homályos érzés, hogy ha örülök, akkor csak látszólag teszem.

„Sírva vigad a magyar.” No, ez mit jelent? Hát ezt jelenti.

A mi örömeink csupán szünetek két bánat között. Vagy a teljes elhülyülés örömei.

Vagy – s ez egyre ritkább, egyre érthetlenebb –, a Krúdy Gyula bácsi örömei.

Azok olyasféle örömök, amelyeknek alig-alig van közük a való világhoz, miközben ahhoz vannak odaláncolva.

Vegyük els?ként a húslevest.

Nagy szimbólum az a mi örömeink tájain. Vagyis ott, ahol kezd?dik minékünk a senki földje.

Minden nap egy senki földje. Elterül a lapályon, szunnyad a mocsárban, leskel az éjben. Jó sok id?nk van ezekre a senki földje napokra, mióta kivettek minket a saját id?nkb?l.

Aztán babrálunk vele. Az időnkkel. Ami nem a miénk. Ha elfogy a babrálhivaló, megbolondulunk. S akkor vagy zseniként halunk meg, vagy elisszuk a holnapokat, vagy szakszerzően felkötjük magunkat.

A húsleves persze önmagában nem öröm – illetve nem olyasféle öröm, mint amelyekről most beszélünk.

A húsleves akkor öröm, ha azért készül, hogy addig se kelljen mást csinálni, ameddig megesszük. Minden csak akkor öröm, ha valami más helyett van. Ez a kibabrálás az idővel. S ezért van az is, hogy a legszebb táj lakója sem csodálkozik rá a vidékre, ahol élnie adatott. Egy táj annak válik érzékelhetően „széppé”, aki ideiglenesen van ott. Aki valami helyett van ott.

Krúdy Gyula örömei... Mind-mind csupa ideiglenesség, valami helyett levés. Így lesz az idő idejéből is: nem idő. Délutánjai nem délutánok, éjszakái nem éjszakák, hanem megannyi örökkévalóság. A mai napjai soha nem mai napok, csupán átmenetek a múlt felé. Ideiglenes megálló, amelyekben ott reszket a csodálatos elmúlás. Így aztán nincs is elmúlás. S ha nincsen elmúlás, akkor minden olyan szomorkássá válik hirtelen, hiszen ha nincsen elmúlás, akkor minden ezen a világon a visszavonhatatlan elmúlás.

Ezt pedig mi tudjuk a legjobban, mi, magyarok. Táltosok, zsellérek, kurucok, nincstelen parasztok, sárszegi majdnem polgárok, Íjas Miklósok; Toldi Miklósok, végvári vitézek, erdélyi fejedelmek, boldogtalan királyok, szépassági cipszerek, lófő székelek. Mi, akik tudjuk, hogy az égben minden este bál van. S belebetegszünk, hogy rajtunk kívül nem látja senki sem, s hogy nem látjuk mi sem.

Ez a mi nagy, cudar álmunk. Hogy egyszer talán majd visszakerülünk a saját időnkbe. De mert nem kerülünk vissza soha, hát birokra kelünk mindenkivel. S közben meg vagyunk sértve. Ha pedig nincsen kívül birokra kelni, hát nekimegyünk saját magunknak. A legkegyetlenebbül, legkíméletlenebbül.

Aztán jön Ős Kaján.

A testvérgyilkos. A mi legkedvesebb, legszibb, legigazabb barátunk. Vele járjuk a táncot, véle járjuk a tivornyát.

A legbájosabb tivornya mindig a miénk.

Sose tudjuk, ki hal majd bele a végén a multságba. Aztán meg, lám, milyen gyakran mulatunk magával a halállal. Hát persze hogy az öröm nem öröm... És mégis az. S már nem tudunk meglenni nélküle.

Adyknak Ős Kajánnal mulatja az időt. Abba hal bele.

Míg Ady véle mulat, Ősi, részeg, borzalmas tivornyán, addig Krúdy úgy tesz, mintha nem lennének mai napok, s nem is lenne idő. Belefőzi húslevesébe az életet. Aztán indul tovább, mindig tovább, maga választotta úton, mindig sehová.

Az ilyen utakon sem lehet más Ővele, csak Ős Kaján.

Szindbád köpönyege Ős Kaján köpönyege. Tőle kapta. Megköszönte. Megértette. Megszenvedte.

Hamvas Bélánk találta meg újra.

Szabó Dezsőnk mindig is Őrizgette, csak nem akarta magára kanyarítani sohasem. Tévedett. És elásták egy pad tövében, egy parkban.

Babitsunk kerülgette. Az antik világig képes volt menekülni előle – hiába.

Kosztolányi felnézett az égre, és mindent tudott.

Karinthy kiröhögte. Hiszen nem mondhatta el senkinek.

Nagy László megpróbálta átcibálni a túlsó partra.

Pilinszky Isten vállára terítette.

József Attilánk meghurcolta borzalomban.

Móra Ferencünk átszabta ködmönkének. Belehalt...

Szerb Antalunk megtanulta inkább. És elvitte Velencébe.

Móricz a fejünkre olvasta.

Zórád Ern? visszavitte Krúdynam.

Kondor Bélánk megszaggatta.

Mikszáthunk szelídítette. Id?mértékes prózába szorította. Csodát m?velt vele. Mindhiába.

Madáchunk végig hurcolta a túlvilágon. S ? legalább tudta is: mindhiába.

Tamási Áronunk meg mindenünnét hazatalált. Csak már nem volt haza...

Vörösmarty tudott még úgy mulatni vele, mint Ady. A vén cigány muzsikálta bele a halálba.

Drága szelíd Vajdánk nem látta. A Mont Blanc csúcsán didergett a szíve.

Németh Lászlóunk jól ismerte. Kert-Magyarországot álmodott fölėje. Meg magyar Magyarországot. Meghurcolták érte. Kitagadták érte. Torkának ment a bosszú népe...

Fekete Istvánunk is elbujdosott vele. Erd?re, mez?re, gyerekkorba. Mindhiába.

Illyésünk összenyalábolta a négy sarkánál fogva, belerakta közepébe, s felvitte a magasba a hazát.

Aztán még Huszárik Zoltánunk merte magára teríteni. ? mulatott ?s Kajánnal, Krúdy id?tlenségével mindannyiunk helyett. ?s Kaján beleitta a halálba...

S legutoljára Cseh Tamásunk dalolt vele. Dalolt neki. De ennek vége van.

Azóta néma csend.

Gondolattalanság, sivárság, hiéna röhögés. Ami voltunk: nincsen már.

S elhittük, hogy azok vagyunk, amik lettünk. Pedig, ha tényleg, akkor vége. S akkor nem kár értünk. Akkor megérdemeljük.

Ezért is kérlek Téged, Sándor bátyám, Téged, mint a legutolsót, hogy tegyél meg nekünk valamit. Tudom, a születésnaposnak ajándékot illenék adni, de hát, ez egy ilyen világ. Hogy az ünnepeltt?l kérünk. S azt kérjük T?led, adj nekünk valami olvasókönyvfélét. Valami szöveggy?jteményt, amiben benne van az a száz könyv, vers vagy akármilyen egyéb írás, amit odaadhatunk majd a gyerekeinknek. Hogyha úgy döntenének, mégis megpróbálnak majd nem elveszni itt, a Kárpát-medencei veszt?helyen, fel legyenek vártezve valamivel.

Téged kérlek, Csoóri Sándor. És köszönöm. És élteszen az Isten...

Bayer Zsolt, magyarhirlap.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló
